

גבולות היחידה: שמות פרק כ"א פסוק א'**נושא היחידה: פתיחה לפרשת משפטים****כותב: יאיר לבני****מספר שיעורים: 1****הסבר כללי:**

ביחידה זו נלמד על מבנה פרשת משפטים, השונה ממה שהתלמידים למדו עד כה, ועל המסרים העולים מכלל הפרשה.

פתיחה:

לפני שניכנס לפרשה עצמה, נקדים ונאמר שפרשה זו שונה מהפרשות אותן למדנו עד כה בחומש. "משפטים" זה דינים - הלכות שונות הנוגעות לחיי האדם:

אדם שהכה את חברו, אדם שהרג את חברו, אדם שהדליק אש, אדם שהכלב שלו אכל לשכן את העגבניות בגינה, אדם שגנב מחברו, אדם ששאל אופניים מהחבר והם נגנבו לו, אדם שמבקש הלוואה מחברו ועוד.

אפשר לכתוב את כל המקרים האלו על הלוח, ולומר שכל אלה הם "משפטים", ושהפרשה שלנו מדברת על משפטים שונים. התורה היא "תורת חיים" - תורה שנוגעת בכל מקרה בחיים. כדי ללמוד לעומק כל דין ומשפט, נצטרך לשבת שנים בבית המדרש וללמוד כל מקרה וכל פרט, אך בכיתה נתמקד במקרים המרכזיים¹.

עיון בפסוקים:**פסוק א': "ואלה המשפטים".**

נכתוב את המילים האלה על הלוח, ונשאל: מה מוזר, מה לא רגיל בפסוק זה?

אפשר לכתוב על הלוח פסוקים נוספים הדומים לפסוק א':

"אלה מועדי ה' מקראי קודש"

"אלה החוקים והמשפטים"

"אלה המצוות אשר ציוה ה'"

ההבדל הבולט הוא ב-ו' החיבור המופיעה אצלנו. משפט לא מתחיל ב-ו' החיבור, ובוודאי שלא פרשה (בשונה מ-ו' ההיפוך של ויצא, וישלח וכו').

¹ אפשר להוסיף ולהסביר שזו הסיבה לכך שהפרשה מתחילה ב-ו' החיבור: "ואלה המשפטים" - ללמדנו שכל המצוות הניתנות לאורך כל פרשת משפטים, הן השלמה לדברים שנאמרו במעמד מתן תורה בפרשת יתרו - יש כאן המשך ישיר של מעמד הר סיני, כאילו כתוב: "לא תרצח, לא תגנוב, לא תחמוד... ואלה המשפטים".

דבר זה בא ללמדנו שמשפטים אלה הם המשך ישיר למעמד הר סיני שעליו למדנו בפרשת יתרו. יש קשר וחיבור ישיר בין המעמד הנשגב והמרומם, אנוכי ה', זכור את יום השבת וכבד את אביך ואת אמך ו... דיני גנב, שור שנגח, בור, ריבית, ארבעת השומרים ועוד...²

"אשר תשים לפניהם" – ה' מצווה את משה ללמד היטב את כל הדינים והמשפטים לעם ישראל, ובמיוחד לדיינים - השופטים, שהם צריכים להכריע בשאלות וויכוחים שונים. לימודי דיינות אורכים מספר שנים, כי הדבר מצריך לימוד מעמיק וארוך של כל הפרטים בהלכה. אנו, לעומת זאת, בכיתה לא נוכל לגעת בכל ים הפרטים והמקרים, אלא נלמד רק את הדברים המרכזיים, את העקרונות והכללים.

הצעות להמחשה:

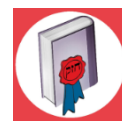
- כתיבה על הלוח של פסוקים שונים בתורה המתחילים במילה "אלה".
- נפנה את התלמידים לעבור על פסוקי הפרשה במהירות, ולמצוא מילים החוזרות על עצמן. נמצא כי המילים "כי", "וכי" חוזרות על עצמן פעמים רבות, ובעצם כל מקרה מתחיל במילים אלו. התלמידים יוכלו למרקר ולהדגיש את כל המילים האלו בפרשה ולספור כמה מקרים אנו מוצאים בקריאה ראשונית עוד לפני שיוורדים לפרטים. נפנה את התלמידים לחפש את המילים האלו בסוף הפרשה - פרק כ"ג, פסוק כ'-סוף פרק כ"ד. נשים לב שאלו פסוקים בעלי אופי שונה, כאן לא נמצא ריבוי מקרים ופרטים. פסוקים אלו מדברים על הכניסה לארץ ועל האיסור להתחבר ליושבי הארץ הגויים וללמוד מהם, ועל כריתת הברית בהר סיני. ניתן לשים לב להבדל בין "כי/וכי" שיבוא במקרה חדש, לבין-"אם/ואם" שיבוא כאשר יתוספו פרטים שונים במקרה המדובר.

מסרים והפנמה:

- "תורת ה' תמימה משיבת נפש" – התורה הנה תמימה ושלמה, והדינים שבפרשה הם חלק מהתורה המרוממת שפגשנו במעמד הר סיני. חיבור נוסף שאפשר למצוא, הוא מפסוק ב'. הפרשה פותחת בדיני עבד, וזה מתחבר לפסוק הראשון במעמד הר סיני – "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" - אנחנו היינו עבדים וה' הוציא אותנו משם, על כן אנחנו צריכים לפתח רגישות מיוחדת לעבדים שלנו (כפי שנראה בשיעור הבא).
- התורה יורדת לכל פרטי החיים - לכל המקרים הקטנים שקורים לנו במהלך החיים.

² אפשר גם לציין שחומש שמות מתחיל גם הוא במילה "ואלה", מכיוון שגם הוא המשך ישיר לחומש בראשית.

סיכום:

ביחידה זו הקדמנו ולמדנו על מבנה הפרשה, עוד לפני שנכנסנו לפרטים של כל המשפטים והדינים. בשיעורים הבאים, ניכנס לתוך הפרשה, ונתחיל ללמוד את הפרטים השונים של תורת החיים.